



Conceptbegroting 2026

Samenwerkingsverband
De Waddeneilanden



INKOMSTEN

Waar komt het vandaan?

Texel	265.344
Vlieland	88.448
Terschelling	221.120
Ameland	221.120
Schiermonnikoog	88.448
Regiodeal	950.000

	1.834.479

UITGAVEN

Waar gaat het naartoe?

Personeel	641.000
Regiodeal – VAT kosten	950.000
Huisvesting	15.818
Bureaunkosten	64.761
Organisatiekosten	88.000
Governance Wadden	64.900
Onvoorzien	10.000

	1.834.479

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Leeswijzer	5
1. Visie en missie	6
2. Governance	6
3. Ambities	7
4. Financiële begroting	17
5. Verplichte en overige paragrafen	18

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2026, deze is gebaseerd op het in 2023 vastgestelde Meerjarig Programmaplan 2023 -2026.

Het overgrote deel van onze jaarlijkse begroting bestaat uit personeelslasten. Hiermee verzorgen we gezamenlijke beleidscoördinatie op het gebied van eiland- en Waddenzee gerelateerde thema's. Zoals vraagstukken in het fysieke domein,, wonen, economie, brede welvaartkustveiligheid en water; bereikbaarheid. Maar ook samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering; communicatie, belangbehartiging en public affairs.

De wijze waarop we hieraan invulling zullen geven in 2026 treft u aan in deze begroting en werkplan.

Met inachtneming van het bovenstaande zien we voor 2026 de volgende trends:

1. Het programma Waddeneilanden/Regiodeal zal in 2026 meer en meer in een uitvoeringsfase komen in nauwe samenwerking met de eilanden en sociaal- economische partners. We verzilveren onze plannen.
2. Evenals voorgaande jaren zien we een toenemende vraag naar bestuurlijke en ambtelijke coördinatie in de Gemeenschappelijke Regeling (GR)doordat er steeds meer inbreng wordt gevraagd van de Regio Waddeneilanden als geheel op het gebied van ruimte, water, bereikbaarheid, natuur, economie, welzijn en gezondheid.
3. De GR heeft de laatste jaren goede resultaten geboekt (Regiodeal, versnellingsgelden wonen, toepassen Waddentoets, invloed in de Waddengovernance, doorontwikkeling dienstverleningsovereenkomsten). Dit effect is merkbaar in onze samenwerking. We zullen in 2026 het gesprek over de doorontwikkeling van de samenwerking voortzetten en tot een gezamenlijke gedeelde koers voor de komende jaren komen. Daar hoort ook het gesprek bij over het verkenning naar meer bundeling van expertise middels Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's)
4. Ook in 2026 zullen we moeten werken aan meer bestuurlijke en ambtelijke samenwerking met en tussen de provincies en het Rijk. Het Waddengebied verbindt ons. We streven naar heldere aanspreekpunten bij deze bestuurslagen en naar meer partnerschap om onze bestuurskracht te versterken.

Namens het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden,

Ineke van Gent

Voorzitter

Kees Praamstra

Secretaris-directeur

In deze leeswijzer lichten we kort alle onderdelen van de begroting voor 2026 toe.

1. Visie en missie

In deze hoofdstukken staan onze visie en missie en de manier waarop we deze uitdragen.

2. Governance

Door middel van een illustratie is de wijze van samenwerking (de Governance) weergegeven.

3. Onze ambities

Deze zijn verdeeld in een aantal categorieën, waarin we beschrijven wat we gaan doen en verwachten.

- Eilandzaken;
- Waddenzeezaken;
- Kustveiligheid en Water;
- Optimaal bereikbaar en verbonden;
- Trilaterale Samenwerking;
- Regio Deal De Waddeneilanden
- Public affairs;
- Bedrijfsvoering / organisatie;
- Communicatie.

4. Financiële begroting

De financiële begroting laat zien welke lasten er per onderdeel zijn. De verwachte meerjarenraming en de bijbehorende bijdrage per eiland zijn hier ook bij aangegeven. In de toelichting wordt aangegeven hoe we deze begroot hebben.

5. Verplichte en overige paragrafen

Dit bevat een toelichting op de verplichte en overige paragrafen.

1. Visie / Missie

Onze visie

Vijf bloeiende, levendige en leefbare eilandgemeenschappen op de grens met het Unesco Werelderfgoed Waddenzeegebied. Dat is wat wij willen dat de Waddeneilanden zijn én blijven. Eilanden waar het prettig wonen, werken, ondernemen en recreëren is, met goede voorzieningen en een uitstekende bereikbaarheid. En waar duurzaamheid en een circulaire economie vanzelfsprekend zijn.

Onze missie

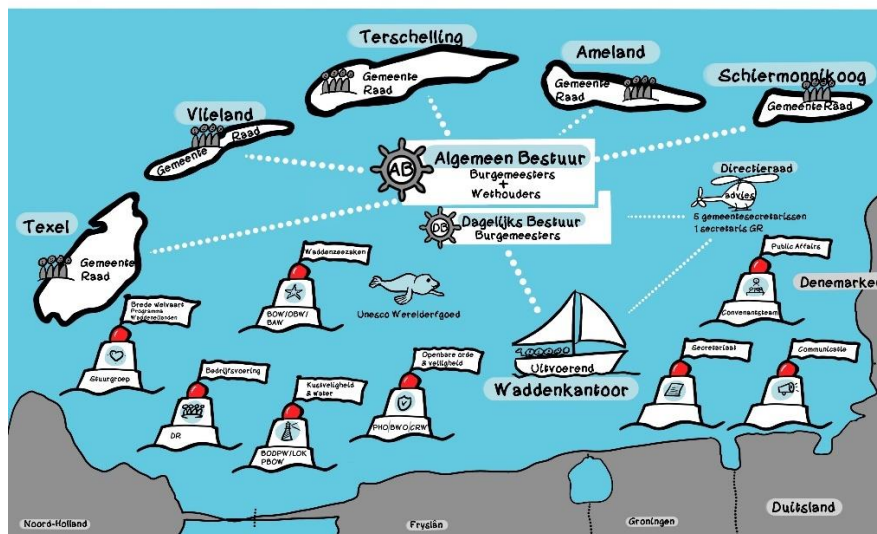
Het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke eilandgemeenten door onomkeerbare, niet vrijblijvende en doelgerichte samenwerking met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid.

Dat doen we door:

- het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de vijf deelnemende gemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog;
- het samen uitdragen van de standpunten van deze gemeenten naar andere betrokken overheden;
- onderling overleg, coördinatie en afstemming ten aanzien van onderwerpen op het gebied van beleid en beheer;
- het organiseren van jaarlijkse bijeenkomsten voor raads- en collegeleden van de vijf gemeenten, om gemeenschappelijke thema's te bespreken;
- het bevorderen van de samenwerking tussen en het bieden van ondersteuning aan deelnemende gemeenten die bij bepaalde deelactiviteiten betrokken willen zijn, zoals het Programma Waddeneilanden;
- het voorbereiden en uitvoeren van gemeenschappelijk beleid, voor zover dit door de colleges van B en W van de vijf gemeenten aan het samenwerkingsverband is opgedragen;
- het stimuleren van ambtelijke samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van bedrijfsvoering door middel van Dienstverleningsovereenkomsten.

2. Governance

Governance Gemeenschappelijke regeling De Waddeneilanden



Uitgangspunten voor onze samenwerking:

De samenwerking van de Waddeneilanden kent een zekere historie. Al ruim veertig jaar wordt er samengewerkt, onder meer op opgaven rondom (het beleid en beheer van) de Waddenzee. Sinds 2009 wordt er nauwer samengewerkt om de kwaliteit van het bestuur van de Waddeneilanden toekomstbestendig te borgen. Het doel is de bestuurskracht te versterken, de efficiëntie te vergroten en de dienstverlening aan eilandbewoners te verbeteren. Daartoe is de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Samenwerkingsverband de Waddeneilanden opgericht. Ook ondertekenden de vijf Waddeneilandgemeenten in 2015 een samenwerkingsconvenant met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, provincies Fryslân en Noord-Holland.

Doel van het convenant:

- Versterking intergemeentelijke samenwerking.
- Betere afstemming op specifieke situatie Waddeneilanden bij ontwikkeling van beleid en wet- en regelgeving.

3. Ambities

Eilandzaken

Ook in 2026 ligt de uitdaging voor de Waddeneilanden op het vinden van een goede balans tussen leefbaarheid, economie en ecologie. Leefbaarheid uit zich niet alleen in fysieke aspecten, zoals wonen, landbouw en natuur, maar ook in sociale aspecten. Vergrijzing, ongezonde leefstijl (overgewicht), mentale problemen en armoede; het zijn een aantal voorbeelden van ontwikkelingen die zorgen voor een toenemende zorgvraag, zowel qua aantallen als complexiteit. Tegelijkertijd komen er nieuwe (technische) ontwikkelingen – zoals hybride zorg - op ons af, die kansen bieden voor zorg op afstand en preventie. Voor een nadere verkenning (en mogelijk verdieping) van de samenwerking op het sociale domein is nu het momentum.

Sinds de komst van een nieuw kabinet in de zomer van 2024, zien we op een aantal dossiers een landelijke koerswijziging. De contouren die eind 2024 door de bewindspersonen zijn geschetst, worden in 2025 nader uitgewerkt door de verantwoordelijke ministeries. Het is lastig te voorspellen hoe de voorziene aanpassingen worden vertaald naar wet- en regelgeving én provinciaal beleid en hoe dit uitpakt voor de Waddeneilanden. Deze onzekerheid wordt versterkt doordat op een aantal belangrijke dossiers het voorgenomen beleid op gespannen voet staat met huidige wet- en regelgeving, o.a. omtrent klimaatdoelstellingen.

Met al deze ontwikkelingen en de stroom van Kamerbrieven, (concept) beleidstukken en (internet)consultaties, wordt gezamenlijk optrekken steeds belangrijker. Om het overzicht te behouden, taken te kunnen verdelen en gezamenlijk de impact van nieuw beleid voor de Waddeneilanden te kunnen duiden. Op die manier kunnen we proactief anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en proberen te bewerkstelligen dat al in het voortraject rekening wordt gehouden met de bijzondere situatie op de Waddeneilanden.

De volgende thema's zullen in 2026 (opnieuw) belangrijk zijn:

- Het huidige kabinet zet volop in op de woningbouwopgave; er moet zo snel en veel mogelijk gebouwd worden. De Woondeals vormen de basis voor deze volkshuisvestelijke opgave. Met de herijking van de Woondeals in 2025 worden de ambities nog verder opgeschroefd.
- We blijven om aandacht en oplossingen vragen voor de specifieke knelpunten op de eilanden zoals stikstof, ligging t.o.v. Natura 2000/NNN gebieden, netcongestie en betaalbaarheid (onrendabele top).
- Het (aangepaste) Wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) zal naar verwachting medio 2025 door de Tweede Kamer worden aangenomen en vervolgens in 2026 geïmplementeerd worden.

- Een belangrijke pijler van de wet is dat opgeteld 2/3 van de te realiseren woningbouw in de regio betaalbaar moet zijn en 30% sociale huur.
- Een andere pijler ziet op een eerlijke verdeling van (en voorrang voor) urgent woningzoekenden over de regio. Binnen Friesland (één woningmarkregio) is hiervoor een Friese urgentieverordening opgesteld en wordt een uitvoeringsorganisatie (centrumregeling) ingericht. Texel vormt met de andere gemeenten in de Kop van Noord-Holland een regio en zal in 2025 de benodigde acties opstarten om in 2026 tot implementatie en uitvoering over te kunnen gaan.
- Eind 2025 zal het Beleidskader Natuur Waddenzee vastgesteld worden. In 2026 wordt de beleidsopgave vertaald naar plannen voor implementatie en start de transitiefase.
- De Rijksoverheid werkt eraan om in 2026 een nieuwe Nota Ruimte af te hebben, waarin de langetermijnvisie voor de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving is opgenomen. In 2025 verwacht provincie Fryslân met een vernieuwde Provinciale Omgevingsvisie (POVI) te komen. Provincie Noord-Holland gaat de Omgevingsvisie NH 2050 ook aanpassen; eind 2026 is de nieuwe versie naar verwachting klaar.
 - We maken ons sterk voor een gebiedsgerichte duiding en aanpak voor de Waddeneilanden in de POVI.
 - De Nota Ruimte en POVI vormen de basis voor de Gemeentelijke Omgevingsvisie.
- Het huidige kabinet is gestopt met het Nationaal Programma Landelijke Gebied (NPLG). In 2025 zal duidelijk worden hoe de minister invulling wil gaan geven aan de opgaven rondom landbouw, voedselzekerheid en natuur en wat dit betekent voor de provinciale programma's

Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging

We willen verder doorgroeien naar een situatie waarbij de beleidscoördinator eilandzaken de spin in het web is op alle relevante dossiers, die de verbinding legt en de samenwerking zoekt tussen de eilanden onderling. En die namens de Waddeneilanden de contacten legt en onderhoudt met provinciale en landelijke overheden.

Dit vraagt om inhoudelijke afstemming op ambtelijk niveau in de vorm van periodieke werkgroep overleggen. Deze overlegstructuur willen we in 2026 continueren, verder (inhoudelijk) optimaliseren en uitbreiden naar dossiers waarop nog geen actieve en frequente samenwerking en kennisdeling plaatsvindt.

Een doelgerichte samenwerking en effectieve behartiging van gezamenlijke belangen vraagt ook om goede en periodieke bestuurlijke afstemming. De overlegstructuur die op het dossier Wonen is ingericht en waarin de vertaalslag tussen ambtelijk en bestuurlijk niveau wordt geborgd door de beleidscoördinator, willen we wellicht doortrekken naar andere domeinen.

Waddenzeezaken

Governance Waddengebied

Het Waddengebied wordt net als de rest van Nederland bestuurd door verschillende overheden: gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk. De Waddenzee is ingedeeld bij provincies en gemeenten. Vier waterschappen zijn verantwoordelijk voor de veiligheid op de eilanden en op het vaste land van het Waddengebied.

In 2020 is een nieuwe Waddengovernance van start gegaan met als doel een helder en gestructureerd besluitvormingsproces. Deze governance bestaat uit drie pijlers:

1. Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW) waarin het Rijk, de drie Waddenprovincies, alle kust- en eilandgemeenten en 4 waterschappen bestuurlijk zijn vertegenwoordigd. Het overleg is gericht op gezamenlijke, strategische besluitvorming over het beleid voor het Waddengebied. Dit gebeurt onder voorzitterschap van de Minister van IenW, als coördinerend bewindspersoon voor de Wadden binnen het Rijk. Namens de Waddeneilanden neemt burgemeester M. Pol van Texel deel aan overleg in 2026.

2. Omgevingsberaad Waddengebied, waarin de stakeholders (natuur en milieuorganisaties, zeehavens, visserij, landbouw, recreatie en toerisme en wetenschap) uit het Waddengebied zijn vertegenwoordigd. Het Omgevingsberaad is een platform waar gestructureerd discussies worden geïnitieerd en gevoerd over het Waddengebied. Rijksoverheid en regionale overheden gebruiken het Omgevingsberaad voor het bespreken of toetsen van beleidsvoorstellen. Namens de Waddeneilanden neemt burgemeester I. van Gent van Schiermonnikoog deel aan die overleg in 2026.
3. Beheerautoriteit Waddenzee, samengesteld uit twee organen: het Opdrachtgeversoverleg (LUVN, IenW en Waddenprovincies) en de directeur. De Beheerautoriteit heeft als doel om de samenhang van het natuur-, vis- en waterbeheer van de Waddenzee te bevorderen en te versterken en daarmee de natuurkwaliteit te verbeteren.

We hanteren bij de invulling van onze rollen altijd als uitgangspunt de hoofddoelstellingen voor de Waddenzee en het Waddengebied zoals vastgelegd in de Agenda voor het Waddengebied 2050. De hoofddoelstellingen zijn:

- Voor de Waddenzee is dat een duurzame bescherming en ontwikkeling als natuurgebied en het behoud van het unieke openlandschap.
- Voor het Waddengebied dat het in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is.

Evaluaties

In de Agenda voor het Waddengebied 2050 staat dat vijf jaar na de vaststelling (2019) een evaluatie plaatsvindt. Tevens is opgenomen dat aan het eind van de programmaperiode (2025) de voortgang wordt geëvalueerd van het Uitvoeringsprogramma 2021 – 2026 en we met behulp van het doelendocument in beeld brengen in hoeverre we de doelen voor de Waddenzee en het Waddengebied dichterbij hebben gebracht. Op basis daarvan wordt in 2026 een nieuw Uitvoeringsprogramma (UP) opgesteld.

De evaluatie van het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 biedt input voor het opstellen van een geactualiseerd Uitvoeringsprogramma voor de periode vanaf 2027. Het kan mogelijk ook leiden tot wijzigingen van onderdelen van de Agenda. Deze Agenda is namelijk een dynamisch document, waarmee kan worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen en nieuwe inzichten.

De Agenda en het Uitvoeringsprogramma zijn nauw verweven met de Waddengovernance. Deze is in 2020 geactualiseerd. Na vijf jaar in deze governance te hebben gewerkt, is de samenwerking tussen Rijk, Regio en stakeholders in het Waddengebied duidelijk verbeterd, maar nog niet helemaal optimaal. Daarom zal de governance ook een onderdeel zijn van de evaluatie.

In de afgelopen jaren is er al op diverse momenten “evaluerend” naar onderdelen van de beleidsprocessen in het Waddengebied gekeken. Denk bijvoorbeeld aan het rapport over de bekostiging van de Waddenopgave na 2026 van ABDTOPConsult. Daarbij is ook naar de samenwerking en de effectiviteit ervan gekeken. Dit rapport is positief ontvangen in het Bestuurlijk Overleg Wadden (BO Wadden).

De Agenda en het UP zullen de komende jaren blijvend aandacht vragen van de Samenwerking, inclusief een actieve bestuurlijke en ambtelijk deelname in en aan de Governance Waddengebied, dit wordt gecoördineerd door onze beleidscoördinator.

Deze verzorgt de voorbereiding van de eilandvertegenwoordiger(s) in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en het MT Wadden, waarbij zij geadviseerd worden over het hanteren van de gezamenlijke lijn namens de Waddeneilanden.

De eilandgemeenten dragen met de Waddenkustgemeenten bij aan de kosten van het Omgevingsberaad. De kosten zijn volgens de afgesproken verdeelsleutel verdeeld over het Rijk (0,34), provincies (0,38), gemeenten (0,19) en Waterschappen (0,09).

Kustveiligheid en Water

Het laaggelegen Nederland is kwetsbaar voor klimaatverandering. De extremen van nu zijn een voorbode voor het klimaat van de toekomst. We moeten gaan anticiperen op afwisselend perioden met (te)veel en (te)weinig water. Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat niet alles kan als we willen dat Nederland veilig en leefbaar blijft: we moeten grenzen stellen aan ruimtebeslag en watergebruik en soms (water)overlast accepteren.

Met het Nationaal Deltaprogramma werken we aan een veilige en leefbare delta:

- goede bescherming tegen overstromingen;
- voldoende zoetwater;
- een klimaatbestendige inrichting.

Ook voor de Waddeneilanden geldt dat de effecten van de klimaatverandering dichterbij komen. De zeespiegelstijging legt meer druk op waterveiligheid, (zoet) water en ruimtelijke adaptatie en vraagt de komende jaren meer aandacht, tijd en geld.

De komende jaren gaan de eilanden aan de slag met de vervolgacties uit de Integrale Waterveiligheidsstrategieën / IWVS:

- In 2026-2027 werken de eilanden aan een uitvoeringsstrategie voor vitale en kwetsbare objecten. Onderzoek zal uitwijzen wat dit vraagt aan extra capaciteit, kosten en dekking.
- In de jaren daarna volgt een uitwerking van de strategie voor dynamisch kustbeheer en een handelingsperspectief voor overstromingen (drinkwater, schuilen en evacuatie) in samenwerking met de Veiligheidsregio's.

Binnen de overlegstructuur van de Deltaprogramma's (Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie) pleiten we de komende jaren nog meer voor:

- de bescherming van het buitendijks bebouwde/bewoonde gebied, binnen het nationaal DP (en ook DPW), waar de kans op overstroming bij zeespiegelstijging steeds verder toeneemt. Dit is belangrijk om expliciet te adresseren en betekent (zeker op de langere termijn) een opgave voor de Waddeneilanden (het ene eiland weliswaar meer dan het andere).
- het oplossen van de specifieke problematiek op de Waddeneilanden op het gebied van zoet water, ruimtebeslag dijken en duinen, en schuilen en evacueren vanaf de eilanden.

Hiermee willen we bereiken dat het Rijk meer verantwoordelijkheid neemt voor de bescherming van de buitendijkse gebieden van de Waddeneilanden en de Provincies samen met de Waddeneilanden op basis van de toegezegde integrale waterplannen, oplossingen bieden voor een duurzame drinkwatervoorziening en het bufferen van het teveel aan water in de natte periode ten behoeve van het te kort aan water in de droge periode.

Het aanwijzen van een bestuurlijk trekker voor het thema zoetwater, die samen met andere overheden en terreinbeheerders verantwoordelijkheid neemt voor de (zoet)waterbeschikbaarheid en -overlast op de eilanden, is ook een speerpunt voor 2026. Daarnaast denken we aan het opzetten van een ambtelijke werkorganisatie, inclusief het aanstellen van een projectregisseur/-leider. Deze werkorganisatie gaat een lijst uitwerken met zoetwater maatregelen (schaarste/overlast/verzilting) voor de 3e fase van het Deltaprogramma Zoetwater (start vanaf 2028, met een looptijd van zes jaar). Voor de vergoeding van deze regionale maatregelen geldt: 75% door de regio en maximaal 25% uit het Deltafonds. We gaan samen met de eilanden onderzoeken hoe we deze cofinanciering kunnen organiseren al dan niet via reeds bestaande programma's/projecten (rioleringsplannen e.d.).

Extra capaciteit

De vijf Waddeneilanden hebben de afgelopen vier jaar stappen gezet op het gebied van waterveiligheid binnen het Deltaprogramma Wadden (DPW). Dit hebben we gedaan via een dienstverleningsovereenkomst (DVO). De coördinator van deze DVO zette zich in als contactpersoon binnen het DPW en werkte samen met het bureau HKV een plan uit voor het maken van een waterveiligheidsanalyse.

De ontwikkelingen zoals hierboven beschreven kunnen leiden tot uitbreiding van de DVO; meer inzet op het onderwerp Zoetwater en uitwerking van de aanbevelingen uit de Integrale Waterveiligheidsanalyse. Dit wordt in 2026 onderzocht en daar waar nodig besproken in Directieraad in het licht van de gemaakte afspraken over waar de samenwerking binnen de GR over moet gaan.

De beleidscoördinator van het Waddenkantoor ondersteunt de DVO coördinator en neemt daarnaast onder andere deel aan het Regieteam Deltaprogramma Waddengebied. Hij bereidt de bestuurlijk vertegenwoordiger namens de Waddeneilanden (burgemeester M. Schrier van Vlieland) - via annotaties en digitale teams meetings - voor op de Stuurgroep Deltaprogramma Waddengebied.

Optimaal bereikbaar en verbonden

Concessie Waddenveren

De veerverbinding is de levensader van de Waddeneilanden en moet daarom zorgvuldig en optimaal worden ingericht. Voor de eilanden is er geen alternatief vervoer, de veerdienst vormt een essentieel onderdeel van het maatschappelijk ecosysteem. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) gunt de concessie voor de Waddenveren voor de periode 2029-2044.

In 2026 opent IenW de inschrijving voor deze concessie. Dit betekent dat de huidige exploitanten, en nieuwe partijen zich hiervoor kunnen inschrijven. De inschrijvingen worden door IenW beoordeeld aan de hand van een puntensysteem. Onze beleidscoördinator Bereikbaarheid volgt de voortgang van dit proces, coördineert de annotaties voor de portefeuillehouders verkeer en speelt een centrale rol als spilfunctie en aanspreekpunt richting IenW.

Transitie Routekaart Bereikbaarheid

De transitie Routekaart Bereikbaarheid heeft als doel de lange termijn bereikbaarheid van en naar de Waddeneilanden te waarborgen en maakt inzichtelijk welke stappen nodig zijn om dat te realiseren. Eind 2025 bepaalt het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW) welke vervolgtrajecten hieruit voortkomen. Vervolgens zal worden beoordeeld welke rol onze beleidscoördinator hierin zal oppakken. De routekaart is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026.

IenW leidt het proces van de transitie Routekaart Bereikbaarheid en werkt hierin samen met regionale partijen via een werkgroep. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van:

- Ministerie van IenW (DGMO, DGWB, Rijkswaterstaat)
- Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
- Provincie Fryslân
- Provincie Groningen
- Omgevingsberaad Wadden
- Kustgemeenten
- Havens
- Gemeenten Ameland & Terschelling
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

Het Plan van Aanpak Routekaart Bereikbaarheid geeft adviezen over de volgende vraagstukken:

- Coherente besluitvorming en gezamenlijke inzet van beleid en middelen.
- Veranderingen in mobiliteit van en naar de eilanden, zoals vermindering van autoverkeer, verbetering van de leefbaarheid en optimalisatie van de logistieke keten.

- De transitie naar emissieloze, impactarme en adaptieve veren en/of baggerschepen voor een duurzame overtocht.
- Een ambitieuze maar haalbare bijdrage van de bereikbaarheid aan het natuurbeleid.

Samenhangende trajecten

De Routekaart Bereikbaarheid sluit aan op andere lopende trajecten, zodat oplossingen binnen verschillende vraagstukken op elkaar worden afgestemd. Dit betreft onder andere:

- De Concessie Waddenveren.
- De Transitie Routekaart Bereikbaarheid.
- De MIRT-verkenning Ameland – Holwerd.
- Regio Deal de Waddeneilanden - Programmalijn 3 Optimaal bereikbaar & verbonden.

Onze beleidscoördinator vervult een cruciale rol in het afstemmen van het gezamenlijk belang en de speerpunten over dit thema tussen de betrokken partijen.

Trilaterale Samenwerking

De samenwerking tussen de drie Waddenzeelanden Denemarken, Duitsland en Nederland betreffende de bescherming van de Waddenzee bestaat sinds 1978. Via deze samenwerking geven we onder andere vorm aan onze gedeelde verantwoordelijkheid voor de status van UNESCO Werelderfgoed Waddenzee. Om de drie à vier jaar bekrachtigt de verantwoordelijk bewindspersoon (Staatssecretaris LVVN) met zijn Duitse en Deense collega's de samenwerking door middel van een trilaterale regeringsconferentie.

De 15e Trilaterale Regeringsconferentie over de Bescherming van de Waddenzee vindt plaats van 27 – 29 mei 2026 in Esbjerg (Denemarken). Gemeenten spreken mee over de voorgenomen ministeriële verklaring in de Wadden Sea Board. Hierin wordt het Waddenzeebeleid voor de volgende jaren voorbereid.

Beleidsmatig zullen de State of Conservation (SoC) en het Plan MER aandacht blijven vragen van het Samenwerkingsverband. Enerzijds voor het behoud van de status UNESCO Werelderfgoed Waddenzee en anderzijds mag het herstel, behoud en versterken van de natuur niet leiden tot een verlaging van de leefbaarheid van de Waddeneilanden. Het Werelderfgoedcomité heeft de verdragsluitende staten verzocht een bijgewerkt SoC rapport in te dienen over de staat van de natuur van de Waddenzee. Het Plan MER is een analyse die helpt om in de toekomst beter gefundeerde besluiten te nemen en om Unesco te informeren en de voortgang te laten zien.

Samen met de Waddenkustgemeenten, de provincies en het ministerie van LNV financieren we de Coördinator Waddenzee Werelderfgoed. De focus van de coördinator Waddenzee Werelderfgoed zal in 2026 blijven liggen op het gastheerschapprogramma. Dit is een programma waarbij het gaat om het brede gastheerschap door alle actoren in het Waddengebied. Gidsen, ondernemers en andere ambassadeurs krijgen een training die samen met Unesco wordt ontwikkeld om hetzelfde belangrijke verhaal over de unieke waarden van het Werelderfgoed Waddenzee uit te dragen.

Het MT Wadden, waar de secretaris- directeur van het Samenwerkingsverband deel van uitmaakt, is ambtelijk opdrachtgever van de coördinator Waddenzee Werelderfgoed. Inhoudelijk stemt deze coördinator zijn werkzaamheden af met de beleidscoördinatoren van het Waddenkantoor.

De trilaterale samenwerking wordt vorm gegeven via de zogenaamde Wadden Sea Board (WSB), hierin zitten belanghebbende overheden en organisaties vanuit Denemarken, Duitsland en Nederland. De Waddenkustgemeenten en de Waddeneilandgemeenten delen een zetel in deze board. In 2026 vertegenwoordigt de Vereniging van Waddenkustgemeenten ons in de WSB. Bestuurlijk vertegenwoordigt L.P. Stoel, burgemeester van Ameland de gezamenlijke Waddeneilanden in deze samenwerking.

Regio Deal De Waddeneilanden

Jaarlijks wordt voor de Regio Deal een jaarplan en een rapportage opgesteld die met o.a. gemeenteraden wordt gedeeld. Jaarplan en rapportage beschrijven de plannen en voortgang van de Regio Deal. In deze begroting worden daarom alleen de hoofdlijnen van de Regio Deal beschreven. Binnen de Regio Deal werken we met een programmatische aanpak, die bestaat uit vijf programmalijnen:

1. Goed wonen en leven
2. Toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen
3. Optimaal bereikbaar en verbonden
4. Duurzame energie
5. Circulaire economie

Met de Regio Deal werken we samen met het Rijk, provincies, maatschappelijke partijen, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen aan het vergroten van de brede welvaart op de eilanden. Door hier gestructureerd met elkaar aan te werken, versterken we ook de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen de eilanden onderling, met het Rijk, de beide provincies en de samenwerking met andere partners.

De voortgang, onze aanpak en samenwerking monitoren en evalueren we continue met hulp van Planbureau Fryslân. Indien nodig stellen we het programma bij op basis van recente ontwikkelingen en inzichten.

In de Bestuurlijke Werkafspraken hebben we vastgelegd hoe we samenwerken en hoe programmasturing plaatsvindt. Begin 2026, voor de gemeenteraadsverkiezingen, leveren we een tussentijdse evaluatie op van de Bestuurlijke Werkafspraken.

In de Regio Deal is in totaal een bedrag van €4.000.000,- opgenomen voor zogenoemde VAT-kosten. VAT staat voor voorbereiding, administratie en toezicht. Vanuit dit budget wordt de programmaorganisatie bekostigd. Dit betreft de personeelskosten, kosten voor communicatie, financiële administratie en control, een projectleiderspool, monitoring en lerende evaluatie, externe expertise, bijeenkomsten en vergaderingen.

Public affairs

Om de externe besluitvorming in het belang van de Waddeneilanden te kunnen beïnvloeden, is goede public affairs nodig. Op die manier kunnen we inspelen op ontwikkelingen, kansen en bedreigingen die voortkomen uit politiek- maatschappelijke veranderingen, publieke meningsvorming en politieke besluitvorming. De daadwerkelijke lobby is daarvan het sluitstuk.

De komende jaren zullen in het teken staan van het bewaken van de juiste balans tussen economie en ecologie. Dit laat zich o.a. terugzien in het debat over de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee, het nationaal Beleidskader Natuur Waddenzee, het stikstof- en woondossier en de concessieverlening Waddenveren. De leefbaarheid en brede welvaart op de Waddeneilanden is daarbij voor ons de focus.

Door middel van lobby en public affairs zullen we onze belangen behartigen en kansen benutten via diverse strategische Wadden gerelateerde bestuursorganen. De belangrijkste hiervan zijn het Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW), met het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Omgevingsberaad Wadden (OWB). Het MT Wadden vormt het directeurenoverleg Wadden waar veel landelijke en provinciale lijnen bij elkaar komen.

Het jaarlijkse Waddendiner en het daarop volgende Commissiedebat Wadden zijn momenten waar we ons voluit kunnen presenteren via contacten met Regerings- en Eerste- en Tweede Kamer

vertegenwoordigers. En zo is er in 2025 een speciaal Waddenontbijt georganiseerd met betrekking tot de zorgen die we hebben over de bereikbaarheid van de eilanden.

Bijzonder in dit verband is het Convenant Waddeneilanden. Het convenant is de basis voor een kwartaaloverleg met het Rijk (BZK) en de provincies Noord-Holland en Friesland. Vanuit dit overleg agenderen we zaken waar we iets mee willen bereiken of om te agenderen bij het Rijk en de twee provincies. Belangrijk daarbij is de inzet van de zgn. 'Waddentoets'.

De "Waddentoets" is niet een 'toets' als zodanig of een 'checkbox' bij nieuw beleid. Het is een afspraak tussen het Rijk (vertegenwoordigd door het ministerie van BZK), de vijf Waddeneilanden en de provincies Fryslân en Noord-Holland om samen te werken en afstemming te hebben over de gevolgen van generiek rijksbeleid en de impact van (gestapelde) regelgeving op de Waddeneilanden. Een centrale rol is weggelegd voor de 'liaisonfunctionaris' bij het ministerie van BZK die voor de eilanden aanspreekpunt is. Dit vraagt om een voortdurende vinger aan de pols en alertheid om te reageren. De "Waddentoets" maakt geen onderdeel uit van de UDO (Uitvoeringstoets Decentrale Overheden). Samen met onze 'liaison' bij BZK zullen we onderzoeken en bepleiten om de Waddentoets expliciet onderdeel te laten uitmaken van de UDO.

Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging

Het Samenwerkingsverband neemt zowel bestuurlijk als ambtelijk deel aan interne en externe overleggen. Het doel hiervan is om het unieke van de Waddeneilanden te benadrukken en de belangen van de eilanden te behartigen. Daarbij gaat het ook om individuele eilandbelangen. De uitkomsten van de overleggen worden besproken tijdens Dagelijks Bestuur-overleggen en Algemeen Bestuur vergaderingen.

Op de website van het samenwerkingsverband wordt een actueel overzicht bijgehouden van de bestuurlijke- en ambtelijke vertegenwoordiging in de verschillende gremia.

In 2026 zal onze aandacht in dit kader vooral uitgaan naar:

- beleidskader Natuur Wadden (en de deelopdrachten);
- bereikbaarheidsvraagstukken / Routekaart Bereikbaarheid;
- vraagstukken op het gebied van wonen;
- mogelijk ook op vraagstukken op het domein van welzijn en gezondheid;
- het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050;
- elke Regio Telt, brede welvaart, Regio Deal;
- woningbouwopgave;
- vervolgtraject verdeelmodel van het Gemeentefonds;
- evenals voorgaande jaren zullen we ook in 2026 gebruik maken van de diensten van de 'parlementaire informatievoorziening Den Haag'. Wekelijks volgen we hiermee heel gericht de Haagse agenda en beleidsontwikkeling aldaar. Onze GR kan daardoor snel op actualiteiten inspelen.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsprocessen ondersteunen de uitvoering van een aantal zaken, denk hierbij aan de inzet van personeel, financiën, informatievoorziening, huisvesting en organisatie. Alhoewel er een professionaliseringsslag is gemaakt de afgelopen jaren, blijft het een continue proces om de bedrijfsvoering efficiënter, doelmatiger en concreter te maken.

De lopende dienstverleningsovereenkomsten worden jaarlijks geëvalueerd, afspraken worden inzichtelijk gemaakt en bijgesteld naarmate de samenwerking daarom vraagt.

Druk op de arbeidsmarkt is ook in 2026 een onderwerp waardoor er (nog) meer gekeken moet worden naar samenwerkingsmogelijkheden. De vraag naar gezamenlijke beleidscoördinatie op actuele

thema's zal groeien. Een uitbreiding van de inzet en dienstverleningsovereenkomsten ligt dan ook voor de hand.

Onze financiële positie is uitstekend, ons weerstandsvermogen en risicobeheersing is op orde, net als onze planning & control cyclus. We hebben rekening gehouden met het ravijnjaar.

Om een optimale informatievoorziening te realiseren zijn ICT oplossingen onmisbaar, deze worden continue bijgesteld en afgestemd op risico en veiligheid beheersing.

De organisatie zal ook in 2026 gericht zijn op ondersteuning van het Dagelijks en Algemeen Bestuur. Communicatie op diverse kanalen zoals onze website en LinkedIn zorgt voor een betere zichtbaarheid.

Communicatie

Het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden werkt aan zowel interne als externe communicatie. De interne communicatie is gericht op (eiland)medewerkers, bestuurders en lokale politiek. Doel is om updates over ontwikkelingen te delen, draagvlak voor de samenwerking te vergroten en aandacht te vragen voor de impact en betekenis van de regionale samenwerking.

De externe communicatie, uitgevoerd via verschillende media kanalen, is gericht op lokale, provinciale en landelijke policy en stakeholders om kennis over onze samenwerking te vergroten en standpunten uit te dragen. Uiteraard gaat de externe communicatie hand-in-hand met activiteiten in het kader van public affairs. Communicatie-uitingen dienen te voldoen aan de toegankelijkheidnormen zoals deze door de wetgever zijn opgesteld.

In 2026 willen we door middel van actievere communicatie werken aan:

- Het uitdragen van de agenda van het Samenwerkingsverband en deze verbinden met de agenda's van de eilanden en stakeholders, om intensiever samen te werken en daarmee effectiever te zijn.
- Het bevorderen van de kennis van eilandmedewerkers en externe stakeholders met betrekking tot wat de samenwerking voor hen doet of mogelijk kan doen.
- Communiceren van standpunten en reacties van de Waddeneilanden.

Dit doen we door:

- Driekeer per jaar een nieuwsbrief opstellen voor ons interne netwerk
- Twee keer per jaar een nieuwsbrief voor policy en beleidsmakers en pers op landelijk en provinciaal niveau.
- Actief nieuws delen op LinkedIn, van belangrijke bijeenkomsten tot behaalde resultaten.
- Het actueel houden van de website, met relevante updates en documenten.
- Standpunten en reacties van de Waddeneilanden actief delen met pers en media, doormiddel van persberichten of artikelen.
- Deelnemen aan werkgroepen m.b.t. communicatie en trainingen met betrekking tot bijvoorbeeld technische ontwikkelingen, updates van de website, etc.



4. Financiële begroting

	eilanden	extern
<i>Personeel:</i>		
Salariskosten medewerkers	500.000	
Parlementaire informatievoorziening	16.000	
Communicatie/organisatie advies	30.000	
Formatieruimte	60.000	
Opleiding en training	10.000	
Reis-, verblijfs- en overige personeelskosten	25.000	
<i>Regio Deal:</i>		
Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT) kosten		950.000
<i>Huisvesting:</i>		
Huur en energie	42.182	
Bijdrage Streekkantoor	-10.545	
Bijdrage Regio Deal	-15.818	
<i>Bureaunkosten</i>		
DVO Financiële administratie	13.532	
DVO HRM & JZP	4.229	
Accountant	10.000	
Diverse administratiekosten	5.000	
Afschrijving	3.500	
Diversen	28.500	
<i>Organisatiekosten:</i>		
Algemeen Bestuur	3.500	
Dagelijks Bestuur	6.000	
Directie Raad	6.000	
Bijeenkomsten raden 5 eilanden	30.000	
Bijeenkomsten medewerkers 5 eilanden	20.000	
Portefeuillehoudersoverleggen	2.500	
Werkbezoeken	15.000	
Projecten 4 eilanden	5.000	
<i>Governance Wadden:</i>		
Bijdrage Omgevingsberaad Waddengebied	38.000	
Bijdrage Werelderfgoed	21.000	
Bijdrage Deltaprogramma Waddengebied	5.900	
<i>Onvoorzien:</i>		
Onvoorzien	10.000	
Totaal	884.479	950.000

5. Meerjarenbegroting en bijdrage per eiland

	2026	2027	2028	2029
Bijdrage gemeente Texel	265.344	277.284	289.762	307.601
Bijdrage gemeente Vlieland	88.448	92.428	96.587	102.534
Bijdrage gemeente Terschelling	221.120	231.070	241.468	256.334
Bijdrage gemeente Ameland	221.120	231.070	241.468	256.334
Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	88.448	92.428	96.587	102.534
	884.479	924.281	965.873	1.025.337
Regio Deal	950.000	1.050.000	1.150.000	0
Totaal	1.834.479	1.974.281	2.115.873	1.025.337

6. Toelichting begroting

De financiële begroting van de GR bestaat voor circa 75 % uit personele kosten. In 2025 hebben we door middel van urenuitbreiding al kunnen anticiperen op de toenemende vraag naar samenwerking op het gebied van beleidscoördinatie-vraagstukken. Ook in 2026 verwachten we meer vraag hiernaar waarvoor we formatieruimte hebben begroot.

Op het gebied van communicatie maken we stappen, we communiceren vaker en efficiënter via onze sociale media en actualiseren onze website. Omdat dit nog professioneler kan zullen we hier in 2026 communicatieadvies voor in gaan winnen.

De VAT ((Voorbereiding, Administratie en Toezicht) kosten staan gedurende de hele looptijd van het programma Regio Deal De Waddeneilanden in de begroting. Personele-, vaste- en de kosten voor ingehuurd expertise worden hier onder andere uit betaald. Er is een start gemaakt met mensen die in de projectleiderspool deelnemen, waarbij de verwachting is dat deze toeneemt in 2026. Naarmate het programma richting het einde loopt, zullen de VAT kosten op gaan lopen.

In 2026 vallen de huisvestingskosten lager uit aangezien we van zowel de Regio Deal als het Streekkantoor een bijdrage ontvangen omdat zij beiden gebruik maken van werkruimte bij ons.

Na het succes van de medewerkersdag Wadden in 2024 hebben we besloten om dit tweejaarlijks te doen, in 2026 zal dit weer georganiseerd worden. Ook zien we dat de bijeenkomsten voor de raden van de vijf eilanden verlengd is en het programma de avond ervoor al start, hierdoor zijn de kosten hoger geworden.

De Governance Wadden is wat lager uitgevallen, dit heeft te maken met de lagere bijdrage voor het Deltaprogramma Waddengebied.

7. Verplichte en overige paragrafen

Weerstandsvermogen

Door de deelnemende gemeenten is het minimaal benodigde eigen vermogen vastgesteld op

€ 50.000. Indien het eigen vermogen onder deze grens raakt, zal dit door de deelnemende gemeenten naar rato worden aangevuld. Op 31 december 2024 was het eigen vermogen € 170.324,-.

Meerjarig DVO tarief (incl btw)

2026	2027	2028	2029
€ 78,73	€ 83,45	€ 88,46	€ 93,77

Bedrijfsvoering

Het herziene Besluit Begroting en Verantwoording 2017 (BBV 2017) is leidend voor de begroting 2026 en het Meerjarenperspectief. Op grond van het BBV 2017 bestaat de toekomstgerichte financiële verantwoording ten minste uit:

De beleidsbegroting

- De ambities.
- De (verplichte) paragrafen.

De financiële begroting

- Een overzicht van baten en lasten en een toelichting daarop.
- Een uiteenzetting van de financiële positie en een toelichting daarop.

In de verplichte paragrafen die het BBV voorschrijft, zal alleen worden ingegaan op de zaken die relevant zijn voor de gemeenschappelijke regeling De Waddeneilanden.

Treasury paragraaf

Door de Gemeenschappelijke Regeling worden geen externe financieringen aangetrokken. De financiering vindt plaats door de deelnemende gemeenten. Er is slechts op zeer beperkte schaal sprake van overtollige geldmiddelen, die worden aangehouden in rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Een actief treasurybeleid is dan ook niet van toepassing.

Risicoparagraaf

De lasten van de gemeenschappelijke regeling worden in de komende jaren geheel gedekt door bijdragen van de deelnemende gemeenten. Wel kan het zo zijn dat bij een verder teruglopende financiering van de deelnemende gemeenten door de Rijksoverheid, de bijdragen van deze gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling onder druk kunnen komen te staan, waardoor de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling wellicht moeten worden ingeperkt.

In verband met de geldende regelgeving, is de GR eigen risicodragers voor wat betreft de in de CAO opgenomen bepalingen inzake werkloosheid. Een voorbeeld hiervan is de mogelijke afvloeiing van het team van de Regio Deal nadat het programma is beëindigd. Hieruit kunnen voor de GR aanzienlijke financiële verplichtingen ontstaan die door de deelnemende gemeenten moeten worden gedragen. Daarnaast kunnen bij uitval door ziekte risico's ontstaan als voor de werkzaamheden externe vervanging moet worden ingehuurd.

De kantoorruimte wordt sinds begin december 2024 gehuurd van een particulier. Vooralsnog is uitgegaan van continuering van deze huurovereenkomst. Bij opzegging van de huurovereenkomst door een van beide partijen, kunnen financiële verplichtingen ontstaan in verband met het afkopen van het huurcontract of in verband met de verhuizing naar een andere locatie.